

DOI [https://doi.org/10.32405/2218-7650-2021-15\(44\)-10-24](https://doi.org/10.32405/2218-7650-2021-15(44)-10-24)
УДК 37.02:37.091.3

Андрощук Ірина Миколаївна,

докторка педагогічних наук, професорка кафедри педагогіки,
адміністрування та соціальної роботи,
начальниця сектору професійного розвитку педагогічних працівників
ДУ «Український інститут розвитку освіти».
Київ, Україна.

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-3557-793X>
irenandro@gmail.com

Віролайн Оксана Василівна,

заступниця директора з навчально-виховної роботи
комунального закладу освіти «Середня загальноосвітня школа № 58»
Дніпровської міської ради;
аспірантка кафедри педагогіки, адміністрування та спеціальної освіти
Навчально-наукового інституту менеджменту та психології
ДЗВО «Університет менеджменту освіти».
Київ, Україна.

vera.77.147@gmail.com

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті проаналізовано теоретико-методологічні основи організації змішаного навчання в закладі загальної середньої освіти. Виклики, утворені завдяки становленню глобального комунікаційного простору поставили заклади загальної середньої освіти перед новими випробуваннями. Впровадження інформаційних та комп'ютерних технологій в освітній процес закладів загальної середньої освіти запустило потужний механізм підлаштовування під ці процеси систему освіти в усьому світі. Окреслено недоліки та позитивний досвід управління закладом загальної середньої освіти та впровадження змішаного навчання в освітній процес. Змальовано позитивний досвід впровадження організації дистанційного, мережевого та індивідуального навчання, актуальні особливості організації змішаного навчання в закладах загальної середньої освіти, аналіз недоліків та переваг традиційних методів надання освітніх послуг, в надзвичайних умовах, зокрема карантинних заходів в Україні, як і в усьому світі. Подано ідею застосування елементів асинхронного й синхронного дистанційного навчання при змішаному навчанні полягає в тому, що певну частину навчальних

предметів здобувачі освіти засвоюють традиційно, за допомогою очної форми навчання, а іншу частину – за технологіями індивідуального, мережевого та дистанційного навчання. Розглянуто систему організації закладу освіти, як соціальне явище, у кількох аспектах: як систему, що її забезпечує; освітнє середовище, яке характеризують та відображують її складові та підсистеми; як різноманітність запропонованих у закладі загальної середньої освіти форм здобуття освіти; як процес засвоєння здобувачем освіти узагальненого суспільного досвіду, норм, цінностей, здобуття знань; як наслідок впливу педагогічного колективу закладу освіти – навчання і виховання свідомого громадянина України – конкурентоспроможного випускника.

Ключові слова: змішане навчання; інформаційні технології; освітній процес; інформаційно-комунікаційні засоби; індивідуалізація; індивідуальна освітня траєкторія; заклад загальної середньої освіти.

ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. На етапі сучасного розвитку суспільства збільшується швидкість набування та накопичення нових знань та стрімко зростає потреба в їх вдосконаленні. Важливим засобом підвищення ефективності функціонування сфер освітньої діяльності стають інформаційні технології. Вони і дозволяють вирішити зазначену проблему шляхом широкого застосування в закладах загальної середньої освіти змішаного навчання завдяки поєднанню очної, заочної, дистанційної, мережевої та індивідуальної форм навчання.

В Україні, як і в усьому світі, спостерігається збільшення кількості здобувачів освіти, які мають бажання навчатися в режимі віддаленого доступу, зростає кількість закладів освіти, що застосовують дистанційне навчання, створюється велика кількість відкритих віртуальних закладів освіти. Проте, для забезпечення освітнього процесу з цією формою навчання на належному рівні, необхідне масштабне застосування потужних комп'ютерних систем, які будуть у змозі забезпечити віддалений (дистанційний) доступ до захищених інформаційних систем і ресурсів освітнього призначення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз досліджень у галузі дистанційної освіти як складової змішаного навчання вказує на те, що низка досліджень спрямована, в першу чергу, на вирішення проблем технічного та програмного забезпечення. На даний час дослідниками

розроблено велику кількість систем, курсів та освітніх програм із окремих предметів у системі дистанційного навчання, що стане у нагоді для створення системи змішаного навчання. При цьому, систему, яка могла б динамічно взаємодіяти із здобувачами середньої загальної освіти, урахувавши їх освітні потреби та індивідуальні особливості, наразі не існує. Більшість сучасних освітніх систем, включаючи Web-системи виконують функції бібліотек статичних гіпертекстових підручників і тестових завдань, що недостатньо для повноцінної та ефективної організації індивідуалізованого освітнього процесу в системі загальної середньої освіти та створення власної індивідуальної освітньої траєкторії в умовах змішаного навчання.

Особливої актуальності змішане навчання набуло від початку запровадження карантину в закладах загальної середньої освіти. Викладене вище й зумовлює актуальність теми дослідження.

Організаційно-педагогічні основи змішаного навчання, підходи до його реалізації в Україні у своїх працях висвітлили І. Воронікова, С. Якубов, В. Биков [4], В. Ковальчук [11], Н. Морзе. Системи дистанційної освіти, як складову змішаного навчання в закладах загальної середньої освіти за кордоном, розглядали М. Moore та G. Kearsley, В. Ковальчук [11] на прикладі США, О. Беседіна – Великої Британії.

Науковці широко вивчають питання управління сучасними закладами освіти. Підхід до класифікації функцій управління, виходячи із основних напрямів діяльності директора закладу загальної середньої освіти розглядали Є. Березняк, Б. Кобзар, І. Мар'янюк, М. Портова, П. Фролова. Група функцій, запропонована вченими Н. Коломенським, Л. Карамушкою, Р. Сакуровим спрямовані на створення сприятливого соціально-психологічного мікроклімату, на розвиток його формальної та неформальної структури. О. Мармаза [14] розглядала класичні функції управлінської діяльності керівника закладу освіти в умовах розвитку; сучасну модернізацію в системі управління закладами загальної середньої освіти вивчав Г. Шелепо [18], Т. Кравчинська розглядала особливості управління освітнім процесом за дистанційною формою навчання [12].

С. Калашникова [8], М. Кириченко та В. Маслов [10] поділяють спільну думку з Т. Хлебніковою [17], що модернізацію базових параметрів управління у закладі загальної середньої освіти слід розглядати відповідно до освітньої парадигми людиноцентризму.

Науковці Л. Калініна [9], І. Блохіна [5] зазначали, що створювати систему управління сучасним закладом освіти слід залежно від реальних

умов. У своїх дослідженнях І. Блохіна, спираючись на основи адаптивного управління, запропоновані Г. Єльніковою [7]. Л. Лісовою [13] та Н. Андрієнко [3], досліджено системи суб'єктів активної участі створення освітнього простору, де кожен із суб'єктів управління має власні функції.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Мета статті – проаналізувати дослідження вітчизняних і закордонних учених у галузі управління закладом загальної освіти в умовах упровадження технологій змішаного навчання.

Відповідно до зазначеної мети у статті поставлено такі **завдання**:

- вивчити та проаналізувати позитивний досвід організації управління закладом загальної середньої освіти в умовах використання технологій змішаного навчання в Україні та за кордоном;
- описати механізми створення ефективно функціонуючої системи управління закладом загальної середньої освіти, з огляду на впровадження технологій змішаного навчання.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ / THE THEORETICAL BACKGROUNDS

В умовах реформування освітньої системи України щодо впровадження в освітній процес інституційної та індивідуальної форм навчання акцентується увага на використання різних форм навчання у вітчизняному законодавстві, зокрема у таких документах: Законі України «Про повну загальну середню освіту»; у Положенні про дистанційне навчання, наказ МОН України від 08.09.2020 № 1115; Положенні про інституційну форму здобуття загальної середньої освіти, наказ МОН України № 536 від 23.04.2019 року; Положенні про індивідуальну форму навчання, наказ МОН України № 955 від 10. 07. 2019 року.

Змішане навчання необхідно розглядати рівноцінно і як систему, і як процес. Поєднання форм інституційного та індивідуального навчання передбачає теоретичне осмислення всього етапу педагогічного проектування, його змістової та педагогічної складових. Відповідно, завданнями етапу педагогічного проектування є: створення електронних курсів, електронних підручників, електронних демонстраційних матеріалів, системи комп'ютерних тестів, комплексних засобів навчання, розробка педагогічних технологій організації процесу навчання в мережі, курс дистанційного навчання, складання індивідуального освітнього плану, складання договорів для здійснення мережевого навчання, вимоги до яких зазначено в Положенні про

електронні освітні ресурси України: наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2012 № 1060.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH METHODS

Для вирішення поставленої мети використано теоретичні методи наукового дослідження: аналіз науково-педагогічної, науково-технічної та навчально-методичної літератури з теми дослідження; вивчення й узагальнення вітчизняного та закордонного педагогічного досвіду управління закладом загальної середньої освіти; синтез і порівняння інформації щодо процесу управління освітньою діяльністю та застосування змішаного навчання у закладах загальної середньої освіти.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH RESULTS

Змішане навчання є сучасною, новою формою освіти, яке не може бути автономною освітньою системою, тому що має ті ж цілі, що й очне навчання, та ґрунтується на державних стандартах. Традиційне та дистанційне навчання при однаковому змісті відрізняються формою подачі матеріалу, що зумовлює потребу у змішаному навчанні, як взаємодією викладача та учня. Обидві ці форми навчання побудовані на одних і тих самих принципах (системність, науковість, активність, інтеграція, тощо), але в змішаному навчанні вони реалізуються за допомогою використання інформаційного Інтернет середовища та його специфіки.

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, створення відкритих електронних освітніх ресурсів, збільшення потреби суспільства у персоналізованому й адаптивному навчанні сприяють необхідності впровадження інноваційних технологій в освіту. Про використання інформаційно-комунікаційних технологій як освітнього засобу, середовища спілкування та спільної діяльності відзначено у Проєкті Нової української школи, що є орієнтиром для реформування середньої освіти в Україні [2]. Запровадження змішаного навчання у закладі загальної середньої освіти та досвід інших країн [16] також є вагомим причиною для здійснення підготовки здобувачів освіти до подальшої освіти з використанням технологій змішаного навчання у закладах загальної середньої освіти.

Аналіз практики діяльності закладів загальної середньої освіти дає змогу зробити висновок, що найчастіше в освітньому процесі на даний час використовується змішане навчання, зокрема, для пересилання завдань учителем, їхнього виконання учнями та з метою здійснення консультування під час карантину або для роботи з обдарованими учнями,

учнями із особливими потребами тощо. Вибір та запровадження інституційних ресурсів LMS – систем управління навчанням та CMS – систем управління контентом, відкритих ресурсів на основі використання технологій Web 2.0, Веб 3.0, хмарних сервісів, е-бібліотек та ін. для організації змішаного навчання в школі, залежить від багатьох чинників. Насамперед від підготовленості всіх учасників освітнього процесу: керівників, учителів, здобувачів закладу загальної середньої освіти та їх батьків, а також від наявності нормативно-правового, освітнього, методичного, матеріально-технічного та інтернет забезпечення.

Можливості Інтернету багатofункціональні – поряд із функціями інформаційною – електронні бібліотеки, бази даних, віртуальні центри, методична література електронні книги і журнали, та пошуковою – колекції посилань, каталоги, він виконує інтерактивну функцію, яка надає можливість учасникам освітнього процесу спілкуватися за допомогою форумів, електронної пошти і на персональних чатах, а також проводити відео конференції [16]. Завдяки новим інформаційним технологіям виникло змішане навчання. Вивчення світового та європейського досвіду, його аналіз та дослідження недоліків і переваг цієї системи надасть нам можливість покращити вітчизняну систему змішаного навчання.

Українські дослідники В. Ковальчук та І. Воротникова [11] пропонують три моделі використання елементів дистанційного навчання в школі. Запропановані моделі частково або повністю відповідають вимогам змішаного навчання та задоволення освітніх потреб учнів, що здійснюють взаємодію та співпрацю учасників освітнього процесу.

Моделі використання елементів дистанційного навчання в закладі загальної середньої освіти залежать від наявності ІТ-політики самого закладу, що визначає стратегію і тактику запровадження змішаного навчання в освітньому процесі. Такий підхід сприяє створенню інформаційно-освітнього середовища закладу освіти, реалізує підвищення кваліфікації вчителів та здобувачів освіти для формування ІКТ компетентності, роботі з батьками та громадою щодо розбудови інфраструктури закладу освіти, розробленні нормативно-правового і методичного забезпечення, створенню електронних освітніх ресурсів та їх експертизи, запровадженню моніторингу якості освіти. Виникає істотна необхідність подальшого розвитку запровадження в закладах загальної середньої освіти моделей змішаного навчання, як імплементації очної, заочної, дистанційної, мережевої та індивідуальних форм навчання у побудові власної індивідуальної освітньої траєкторії для кожного учня [6].

Наразі існують різні погляди науковців на змішане навчання – від його повної абсолютизації як нової універсальної освітньої форми, яка впевнено витісняє традиційні, до зведення його до набору звичайних засобів і методів передачі освітніх матеріалів. Але незаперечним є той факт, що використання методів змішаного навчання уможливорює надання освітніх послуг різного характеру у віддалених районах, навчання без відриву від основного виду діяльності, навчання осіб із особливими потребами, зниження витрат на навчання, доступ до освітніх ресурсів світу через використання сучасних засобів електронних комунікацій. Процес навчання може відбуватися будь-де та у будь-який час, єдина умова – підключення до мережі Інтернет. Така форма навчання також надає змогу впровадженню інтерактивних технологій викладення освітнього матеріалу.

У нормативних документах зазначається про необхідність зміни освітньої парадигми на розвиток закладу загальної середньої освіти, як відкритої організації, тобто відкритої соціальної системи. Управляти цим розвитком можливо лише за умови використання механізмів стратегічного менеджменту.

Змішане навчання, як і будь-яка форма навчання, не може бути відокремленою від загальної системи освіти, відповідно, є такою, що неодмінно передбачає освітній процес у закладі загальної середньої освіти і підпорядковується процесу управління. Система управління змішаним навчанням побудована на програмному забезпеченні, призначеному для організації освітнього процесу та контролю за навчанням через мережу Інтернет [1], завдяки якому може задіюватися як широке коло педагогічних працівників (зокрема, з різних закладів освіти і учні, які проживають у різних містах і навіть державах).

Управління змішаним навчанням – система управління освітньою діяльністю, що використовується для розроблення та поширення навчальних онлайн матеріалів, організація освітнього процесу із забезпеченням спільного доступу задля забезпечення швидкого зворотнього зв'язку. Необхідними є також мотивація здобувачів освіти й контроль за виконанням та засвоєнням навчального матеріалу з боку вчителів та батьків. Управління передбачає, насамперед, взаємодію всіх систем, що забезпечують освітній процес. Адміністративна система забезпечує маркетингові зв'язки задля надання якісних освітніх послуг, планування робіт, регулювання, контролю та моніторингу якості знань здобувачів освіти, керівники і педагогічні працівники планують та задовольняють потреби учасників освітнього процесу за допомогою

технологій дистанційного навчання.

Управлінські процеси в системі створення змішаного навчання – це соціальні освітні процеси, що скориговують та вказують напрям на самостійне, а отже високоякісне здобуття освітніх послуг суб'єктами управління – здобувачами освіти. Пріоритетними принципами організації змішаного навчання є самостійна робота здобувачів освіти, але ніяк не виключає сумісної діяльності вчителя та здобувача освіти на всіх етапах шляху формування і розвитку компетентностей, принципів рефлексивності та елективності в освітньому процесі.

На основі аналізу існуючої теорії та практики, нами визначено чотири групи особливостей управління змішаним навчанням, а саме: *оперативні*, що сприяють подоланню бар'єрів простору і часу, *інформаційні*, що відкривають шлях до доступності сприйняття інформації, *комунікативні* – збільшують коло спілкування, *педагогічні* – мотивують через інтерактивні, технологічні та індивідуалізовані підходи до освітнього процесу. При цьому створюються психологічно комфортні умови здобуття знань, можливість розподілу роботи у зручному часі й у власному темпі, а це, насамперед, сприяє самовираженню учня і мотивує до навчання. Водночас, із запровадженням сучасних інформаційних технологій в освітньому процесі, виникають проблеми, що стосуються змісту, методів, організаційних форм і засобів навчання, гуманітаризації, гуманізації та цифровізації освіти.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Заклад загальної середньої освіти, в умовах змішаного навчання, на сучасному етапі знаходиться на шляху практичного впровадження та вдосконалення розробленої у теорії та перевіреної на практиці науково-методичної підтримки інтеграції очної, дистанційної, мережевої та індивідуальної форм навчання в освітньому процесі.

Таким чином, виникає потреба виокремити позитивний досвід організації дистанційного, мережевого та індивідуального навчання, але не відмовлятися при цьому від традиційних методів надання освітніх послуг. Змішане навчання – це нова організація освіти, що ґрунтується на використанні як кращих традиційних методів формування компетентностей, так і нових інформаційних і телекомунікаційних технологій, а також використовуючи роботу в групах та індивідуально. Змішане навчання дає змогу впроваджувати інтерактивні технології подання матеріалу,

здобувати повноцінну освіту, формувати і розвивати відповідні компетентності здобувачів освіти і має такі переваги, як гнучкість, актуальність, зручність, модульність, економічна ефективність, інтерактивність, відсутність географічних кордонів для здобуття освіти. Ідея застосування елементів асинхронного й синхронного дистанційного навчання при змішаному навчанні полягає в тому, що певну частину навчальних предметів здобувачі освіти засвоюють традиційно, за допомогою очної форми навчання, а іншу частину – за технологіями індивідуального, мережевого та дистанційного навчання.

Перспективи подальших досліджень. Дана розвідка не вичерпує всіх питань досліджуваної пролеми. У перспективі будуть розглянуто методологічні основи управління закладом загальної середньої освіти в умовах змішаного навчання; розроблено, опрацьовано та подано методичні рекомендації щодо управління закладом загальної середньої освіти в умовах упровадження технологій змішаного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] О. Андрєєв, *Педагогічні аспекти відкритого дистанційного навчання: монографія*. Харків, Україна: Міськдрук, 2013, 212 с.
- [2] І. М. Андрощук, «Самоуправління професійним розвитком викладачів кафедр менеджменту польських закладів вищої освіти у системі відкритої освіти», *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*, Вип. 2(93), с. 13–21, 2018.
- [3] Н. М. Андрієнко, «Модель адаптивної поведінки підприємства як відкритої системи», *Глобальні та національні проблеми економіки*, Вип. 3, с. 188–193, 2015.
- [4] В. Биков, *Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія*. Київ, Україна: Атіка, 2008, 684 с.
- [5] І. Блохіна, «Управління навчально-виховним процесом у ЗНЗ на засадах адаптивного підходу»: *на Всеукр. наук.-практ. конф. Інноваційний менеджмент у закладах освіти*. Київ, Україна, 2017, с. 55–61.
- [6] О. В. Віролайнен, «Організація моделі школи вільного вибору індивідуальної освітньої траєкторії в умовах упровадження технологій дистанційного навчання», *Молодий вчений*, № 11, с. 206–210, 2019.
- [7] Г. В. Єльнікова, *Основи адаптивного управління: курс лекцій*. Київ, Україна: ЦППО, 2003, 104 с.

- [8] С. А. Калашнікова, «Технологія застосування компетентісно орієнтованого підходу для професійної підготовки керівників навчальних закладів», *Теорія та методика управління освітою*, № 4, с. 14–18, 2010.
- [9] Л. Калініна, *Теоретико-методичні засади інформаційного забезпечення організаційного механізму управління загальноосвітнім навчальним закладом: монографія*. Київ, Україна: Пед. думка, 2014, 285 с.
- [10] М. О. Кириченко, В. І. Маслов, *Наукові засади та функції компетентного менеджменту у загальноосвітньому навчальному закладі: монографія*. Луцьк, Україна: ВІППО, 2015, 288 с.
- [11] В. І. Ковальчук, «Тенденції розвитку освітньої системи в Україні»: *Economics, science, education: integration and synergy. Materials of international scientific and practical conference (18–21 January 2016)*. Київ, Україна: Центр навч. літ-ри, 2016, с. 79–80.
- [12] Т. Кравчинська, «Особливості управління освітнім процесом за дистанційною формою навчання», *Збірник наукових праць Херсонського державного ун-ту. Педагогічні науки*, Вип. 75(2), с. 120–124, 2017. [Електронний ресурс].
Доступно: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2017_75%282%29_25
- [13] Л. Лісова, *Державно-громадське управління розвитком загальної середньої освіти в малих містах України: монографія*. Черкаси, Україна: Видав. Пономаренко Р. В., 2018, 360 с.
- [14] О. І. Мармаза, *Менеджмент освітньої організації: навч.-метод. посіб.* Харків, Україна: ТОВ «Щедра садиба», 2017, 126 с.
- [15] В. В. Олійник, І. М. Андрощук, І. І. Остапйовська, П. С. Олешко, Д. А. Пріма, «Формування інформаційної культури майбутніх учителів початкової школи засобами інформаційно-комунікаційних технологій», *Інформаційні технології і засоби навчання*, Т. 75, № 1, с. 212–224, 2020.
- [16] О. П. Пінчук [та ін.], *Організація та функціонування мережі ресурсних центрів дистанційної освіти загальноосвітніх навчальних закладів: монографія*. Київ, Україна: Атіка, 2014, 184 с.
- [17] Т. М. Хлебнікова, *Управління навчальною діяльністю: навч.-метод. посіб.* Харків, Україна: Основа, 2013, 224 с.
- [18] Г. Шелепко, «Система управління загальноосвітніми навчальними закладами України: закордонний досвід та шляхи демократизації», *Проблеми підготовки сучасного вчителя*, № 6, ч. 1, с. 372, 2012.

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FUNDAMENTALS OF THE ORGANIZATION OF MIXED EDUCATION IN THE INSTITUTION OF GENERAL SECONDARY EDUCATION

Iryna Androshchuk,

Doctor of pedagogical sciences,

Professor of the Department of Pedagogy, administration and social work,

head of the professional development sector pedagogical workers

SI «Ukrainian Institute for Educational Development».

Kyiv, Ukraine.

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-3557-793X>

irenandro@gmail.com

Oksana Virolainen,

Deputy director for educational work

communal institution «Secondary school № 58»

Dnieper City Council Dnieper;

graduate student of the department of pedagogy,

administration and social work

SIHE «University of Education Management».

Kyiv, Ukraine.

vera.77.147@gmail.com

Abstract. The article analyzes the theoretical and methodological foundations of blended learning in general secondary education. The challenges posed by the formation of the global communication space have posed new challenges to general secondary education institutions. The introduction of information and computer technologies in the educational process of general secondary education institutions has launched a powerful mechanism for adapting the education system around these processes around the world. The shortcomings and positive experience of managing a general secondary education institution and the introduction of blended learning in the educational process are outlined. Positive experience of introduction of distance, network and individual learning, current features of blended learning in general secondary education, analysis of disadvantages and advantages of traditional methods of providing educational services in emergency conditions, including quarantine measures in Ukraine and around the world. The idea of using elements of asynchronous and synchronous distance learning in blended learning is that a certain part of the subjects students learn traditionally, using full-time education, and the other part – on the technology of individual, network and distance learning. The system of organization of

an educational institution as a social phenomenon is considered in several aspects: as a system that provides it; educational environment that characterizes and reflects its components and subsystems; as a variety of forms of education offered in the institution of general secondary education; as a process of assimilation by the student of education of the generalized social experience, norms, values, acquisition of knowledge; as a consequence of the influence of the teaching staff of the educational institution – training and education of a conscious citizen of Ukraine – a competitive graduate.

Key words: blended learning; Information Technology; educational process; information and communication means; individualization; individual educational trajectory; general secondary education institution.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОРГАНИЗАЦИИ СМЕШАННОГО ОБУЧЕНИЯ В УЧРЕЖДЕНИЯХ ОБЩЕГО СРЕДНЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Андрощук Ирина Николаевна,

доктор педагогических наук,
профессор кафедры педагогики, администрирования
и социальной работы,
начальник сектора профессионального развития
педагогических работников
ГУ «Украинский институт развития образования».
Киев, Украина.
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-3557-793X>
irenandro@gmail.com

Виролайнен Оксана Васильевна,

заместитель директора по учебно-воспитательной работе
коммунального заведения образования
«Средняя общеобразовательная школа № 58»
Днепропетровского городского совета;
аспирантка кафедры педагогики,
администрирования и социальной работы
учебно-научного института менеджмента и психологии
ГУВО «Университет менеджмента образования».
Киев, Украина.
vera.77.147@gmail.com

Аннотация. В статье проанализированы теоретико-методологические основы организации смешанного обучения в заведении общего среднего образования. Вызовы, образованные благодаря становлению

глобального коммунікаційного пространства поставили заведення загального середнього освіти перед новими випробуваннями. Внедрення інформаційних і комп'ютерних технологій в освітній процес закладів загального середнього освіти запустило потужний механізм підстроювання під ці процеси систему освіти во всьому світі. Визначені недоліки і позитивний досвід управління закладом загального середнього освіти і впровадження змішаного навчання в освітній процес. Зображено позитивний досвід впровадження організації дистанційного, мережевого і індивідуального навчання, актуальні особливості організації змішаного навчання в закладах загального середнього освіти, аналіз недоліків і переваг традиційних методів надання освітніх послуг, в надзвичайних умовах, зокрема карантинних заходів в Україні, як і во всьому світі. Представлено ідею застосування елементів асинхронного і синхронного дистанційного навчання при змішаному навчанні, що полягає в тому, що певну частину навчальних предметів студенти освіти засвоюють за традиційної очної форми навчання, а іншу частину – за технологіями індивідуального, мережевого і дистанційного навчання. Розглянуто систему організації навчального закладу, як соціальне явище, з кількох аспектів: як систему, надану; освітнє середовище, яке характеризує і відображає її складові і підсистеми; як різноманітність пропонує в школі форм отримання освіти; як процес засвоєння студентом освіти узагальненого суспільного досвіду, норм, цінностей, отримання знань; як наслідок впливу педагогічного колективу навчального закладу – навчання і виховання свідомого громадянина України – конкурентоспроможного випускника.

Ключеві слова: змішане навчання; інформаційні технології; освітній процес; інформаційно-комунікаційні засоби; індивідуалізація; індивідуальна освітня траєкторія; школа.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] O. Andrieiev, *Pedahohichni aspekty vidkrytoho dystantsiinoho navchannia: monohrafiia*. Kharkiv, Ukraina: Miskdruk, 2013, 212 s.
- [2] I. M. Androshchuk, «*Samoupravlinnia profesiinym rozvytkom vykladachiv*

- kafedr menedzhmentu polskykh zakladiv vyshchoi osvity u systemi vidkrytoi osvity», *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka. Pedagogichni nauky*, Vyp. 2(93), s. 13–21, 2018.
- [3] N. M. Andriienko, «Model adaptyvnoi povedinky pidpriemstva yak vidkrytoi systemy», *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, Vyp. 3, s. 188–193, 2015.
- [4] V. Bykov, *Modeli orhanizatsiinykh system vidkrytoi osvity: monohrafiia*. Kyiv, Ukraina: Atika, 2008, 684 s.
- [5] I. Blokhina, «Upravlinnia navchalno-vykhovnym protsesom u ZNZ na zasadakh adaptyvnoho pidkhodu»: na Vseukr. nauk.-prakt. konf. Innovatsiinyi menedzhment u zakladakh osvity. Kyiv, Ukraina, 2017, s. 55–61.
- [6] O. V. Virolainen, «Orhanizatsiia modeli shkoly vilnoho vyboru indyvidualnoi osvitnoi traiektorii v umovakh uprovdzhennia tekhnolohii dystantsiinoho navchannia», *Molodyi vchenyi*, № 11, s. 206–210, 2019.
- [7] H. V. Yelnykova, *Osnovy adaptyvnoho upravlinnia: kurs lektsii*. Kyiv, Ukraina: TsIPPO, 2003, 104 s.
- [8] S. A. Kalashnikova, «Tekhnolohiia zastosuvannia kompetentnisno oriientovanoho pidkhodu dlia profesiinoi pidhotovky kerivnykiv navchalnykh zakladiv», *Teoriia ta metodyka upravlinnia osvitoiu*, № 4, s. 14–18, 2010.
- [9] L. Kalinina, *Teoretyko-metodychni zasady informatsiinoho zabezpechennia orhanizatsiinoho mekhanizmu upravlinnia zahalnoosvitnim navchalnym zakladom: monohrafiia*. Kyiv, Ukraina: Ped. dumka, 2014, 285 s.
- [10] M. O. Kyrychenko, V. I. Maslov, *Naukovi zasady ta funksi kompetentnoho menedzhmentu u zahalnoosvitnomu navchalnomu zakladi: monohrafiia*. Lutsk, Ukraina: VIPPO, 2015, 288 s.
- [11] V. I. Kovalchuk, «Tendentsii rozvytku osvitnoi systemy v Ukraini»: Economics, science, education: integration and synergy. Materials of international scientific and practical conference (18–21 January 2016). Kyiv, Ukraina: Tsentri navch. lit-ry, 2016, s. 79–80.
- [12] T. Kravchynska, «Osoblyvosti upravlinnia osvitnim protsesom za dystantsiinoiu formoiu navchannia», *Zbirnyk naukovykh prats Khersonskoho derzhavnoho un-tu. Pedagogichni nauky*, Vyp. 75(2), s. 120–124, 2017. [Elektronnyi resurs].
Dostupno: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2017_75%282%29_25
- [13] L. Lisova, *Derzhavno-hromadske upravlinnia rozvytkom zahalnoi serednoi osvity v malykh mistakh Ukrainy: monohrafiia*. Cherkasy, Ukraina: Vydav. Ponomarenko R. V., 2018, 360 s.

- [14] O. I. Marmaza, *Menedzhment osvitnoi orhanizatsii: navch.-metod. posib.* Kharkiv, Ukraina: TOV «Shchedra sadyba», 2017, 126 s.
- [15] V. V. Oliinyk, I. M. Androshchuk, I. I. Ostapiovska, P. S. Oleshko, D. A. Prima, «Formuvannia informatsiinoi kultury maibutnikh uchyteliv pochatkovoї shkoly zasobamy informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii», *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*, T. 75, № 1, s. 212–224, 2020.
- [16] O. P. Pinchuk [ta in.], *Orhanizatsiia ta funktsionuvannia merezhi resursnykh tsentriv dystantsiinoi osvity zahalnoosvitnykh navchalnykh zakladiv: monohrafiia.* Kyiv, Ukraina: Atika, 2014, 184 s.
- [17] T. M. Khliebnikova, *Upravlinnia navchalnoiu diialnistiu: navch.-metod. posib.* Kharkiv, Ukraina: Osnova, 2013, 224 s.
- [18] H. Shelepko, «Systema upravlinnia zahalnoosvitnimy navchalnymy zakladamy Ukrainy: zakordonnyi dosvid ta shliakhy demokratyzatsii», *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia*, № 6, ch. 1, s. 372, 2012.

*Стаття надійшла до редакції
16 січня 2021 року*